

Sociale Benadering Dementie bij Wilgaerden: Blijf nieuwsgierig naar wie de mens is

Een sociale benadering van dementie, dat is de ambitie van Wilgaerden. Daartoe doorliepen verschillende zorgteams een collegereeks aan de hand van de Tao of Care. Op 12 december 2017 was er een afsluitende bijeenkomst met de ambassadeurs uit al die teams. Hoe zag het traject dat Wilgaerden doorliep eruit? Wat is Sociale Benadering Dementie (SBD) eigenlijk en wat heeft het de zorg professionals en organisatie opgeleverd?

- Deel 1: wat is het proces dat Wilgaerden doorliep en wat is de achtergrond van SBD?
- Deel 2: wat heeft SBD Wilgaerden opgeleverd?

Deel 1: De achtergrond van SBD en het proces bij Wilgaerden

Wilgaerden was al bezig met zelforganiserende teams en het voorop stellen van de cliënt, vertelt Maaïke Zweep, programmadirecteur Zorg op 12 december. Maar beleid maken is een ding, ervoor zorgen dat de organisatie het tot in alle haarvaten zou doorvoeren nog een andere. Door met deze doelen in de praktijk aan de slag te gaan, bleek dat zorgprofessionals tegen vragen aanliepen, waarop een antwoord moest komen. Vragen op zowel inhoudelijk vlak over dementie: wat het is en hoe het zich ontwikkelt, maar ook vragen die over het voeren van gesprekken gingen. Zweep: “Handvatten om gesprekken met familie en cliënten te voeren en goede samenwerking te realiseren. Daaraan hadden medewerkers behoefte.”

Proeftuin

Wat volgde was een zoektocht naar een methode om medewerkers hierin te faciliteren en die werd gevonden in de Sociale Benadering van Dementie (SBD) van Anne-Mei The en haar organisatie de Tao of Care. Wilgaerden zou een proeftuin voor de door Tao of Care te geven collegereksen worden (zie voor inhoud deel 2). Zo werd in 2016 een eerste reeks van vijf colleges gegeven aan groepen van ongeveer zestig medewerkers. Verzorgenden, verplegenden, huishoudelijk en receptiemedewerkers door elkaar. De groepen bleken wat groot en de inhoud van de colleges sloten vooral goed aan op zorgmedewerkers en dus wat minder op medewerkers met een andere rol. Na evaluatie is in 2017 opnieuw een collegereeks gegeven. Nu een viertal colleges en voor veertig tot vijftig medewerkers tegelijk, die weliswaar van verschillend pluimage waren, maar waarmee in de opdrachten en dergelijke rekening werd gehouden.

Ambassadeurs

Ook nieuw in 2017 was het aanstellen van ambassadeurs: medewerkers die het gedachtengoed van SBD binnen de teams levendig zouden houden. Met hen én de teamcoaches was in 2017 bovendien een aftrap- en afsluitende bijeenkomst. Die laatste dus op 12 december 2017. Ook Anne-Mei The was daarbij aanwezig. The vertelde hoe ze tot haar sociale benadering van dementie is gekomen. Na het verschijnen van haar boek over verpleeghuiszorg (In de wachtkamer van de dood – 2005) begon The te beseffen dat het boek weliswaar over de verpleeghuiszorg ging, maar niet over de bewoners, de mensen, veelal met dementie. The: “Alsof het figuranten waren die op iedere bladzijde optraden, zonder dat het over hen ging.” In de jaren erna is zij mensen met dementie gaan volgen. 8 jaar lang, waar het Bob en Becky Meerman betreft, pseudoniemen van de hoofdpersonen in haar nieuwe boek, waarin ze de verhalen over al deze mensen heeft opgeschreven.

Een onbekend land

Het zou de opmaat vormen naar SBD, want het leven van mensen of echtparen van wie een dementie ontwikkelt, verandert sterk. Maar zonder dat er in het begin sprake is van een grote zorgbehoefte, waardoor deze mensen uit het zicht blijven van professionele zorg en hulp. De diagnose dementie schept weliswaar veel duidelijkheid maar het biedt geen oplossingen. Een medische behandeling die geneest is er immers nog niet en sociale en emotionele ondersteuning evenmin. Bob en Becky Meerman kunnen samen veel aan. Bob is in de beginjaren nog een sterke man die echter later in de tijd ook klachten ontwikkelt, en bovendien vermoeid en verdrietig is. Naast het verdriet en de vermoeidheid is er een afnemend sociaal leven en een grote impact

op het dagelijkse leven waarin Bob eigenlijk alles voor zijn rekening neemt. Op een filmpje waarin we Bob en Becky terugzien, vertelt Bob dat hij geen idee had van wat hem te wachten stond.

‘Je gaat een onbekend land in. Iemand die je daar doorheen gidst, was wel heel welkom geweest.’

SBD is ontstaan als antwoord op de behoefte die hier onder ligt: een minder groot verlies van de kwaliteit van leven door het sociaal benaderen van dementie. Het boek dat Anne-Mei The erover schreef is *Dagelijks leven met dementie* (2017).

Deel 2: Wat SBD Wilgaerden heeft opgeleverd

Het verhogen van de kwaliteit van leven van mensen en partners van mensen met dementie, is het doel van de sociale benadering van dementie. De collegereeksen bij Wilgaerden zijn daarvan een directe vertaling (zie deel 1).

Drie domeinen heeft SBD:

- Medisch; wat verandert er door dementie op lichamelijk en mentaal vlak? ‘Er verandert iets in mij?’
- Psychologisch: wat zijn de psychologische vragen waarmee je door deze veranderingen wordt geconfronteerd? ‘Hoe ga ik daarmee om?’
- Sociaal: wat zijn de consequenties van deze veranderingen voor relaties/sociale contacten? ‘Wat is de impact op mijn sociale relaties?’

Deze drie domeinen zijn voor drie doelgroepen van belang:

- De patiënt of bewoner zelf
- De familie
- De zorgmedewerkers.

Tijdens de colleges zijn de drie domeinen en de drie doelgroepen uitvoerig besproken. Maar ook kwam aan de orde wat het betekent als iemand anders voor jou beslist waaruit jouw kwaliteit van leven moet bestaan; helaas een alledaagse realiteit in de zorg voor mensen met dementie. Als je gezond van lijf en leden bent, blijkt dat op zijn zachtst gezegd onwenselijk, waarom zou dat anders zijn voor iemand met dementie? Nieuwsgierig blijven naar wat mensen willen, wezenlijke vragen stellen, bijvoorbeeld: waar wordt u nou gelukkig van? Die houding en vragenstellen, blijken het antwoord op hoe het wél moet. Niet de ander benaderen als dementiepatiënt maar als mens. Of zoals het tijdens de bijeenkomst op 12 december wordt geformuleerd: De behoefte aan zorg mag dan veranderen, de behoefte van de mens verandert niet.

Wat heeft het opgeleverd?

Wat heeft SBD bij Wilgaerden opgeleverd? De ambassadeurs van Wilgaerden hebben foto's gemaakt van

situaties in hun werk waarin zij duidelijk maken wat de sociale benadering wel inhoudt en wat niet. Het blijkt een sprekende manier te zijn om inzicht te bieden en voor de medewerkers om boeiende verhalen aan elkaar te vertellen. Een bloemlezing.

- Er is een foto over een mevrouw met dementie; ze zit vaak te slapen op haar bed. De medewerker extramuraal begrijpt dat ze naar een intramurale setting over moet gaan, maar houdt haar hart vast; te midden van mensen die in dezelfde situatie verkeren, zal dat haar cliënt wel goed doen? Wat blijkt als ze er eenmaal is? Mevrouw heeft weer aanspraak, er is zelfs een kennis van haar op dezelfde afdeling. Omdat ze een van de 'beteren' is, heeft zij ook op de groep mensen een positieve uitwerking. De conclusie van deze medewerker: vereenzamen ligt juist op de loer voor mensen die thuis wonen en dementie krijgen.
- Er is een foto van bewoners die bezoek krijgen van een lagere school in de buurt. Muziek en poffertjes bakken blijken de beide groepen aaneen te smeden.
- Een volgende foto vertelt over een groep Syrische vluchtelingen die op bezoek gaat bij bewoners. Ze praten over onze cultuur en de Nederlandse taal wordt geoefend. Er blijken ook Zweedse collega's op bezoek te zijn, wat de ogen en oren doet openen van medewerkers en bewoners. Opeens blijken sommige bewoners heel goed Engels te spreken. "We halen de buitenwereld naar binnen", vertelt de medewerker. Mensen komen niet of niet vaak meer buiten, dan is dit een oplossing.

Je cliënt/bewoner kennen; het blijkt een belangrijke voorwaarde voor het sociaal benaderen van mensen met dementie. Oog hebben voor de mens achter de cliënt/bewoner.

- Heeft deze bewoner behoefte aan duidelijkheid? Hang een dagkalender op.
- Hebben mensen behoefte om samen te eten? Richt een eetclubje op.
- Er is zelfs een tafeltennistafel! Een bewoner zei daarover nadien dat het hem uit zijn depressie heeft gehaald.

Hoe kan SBD bij Wilgaerden levendig worden gehouden?

- Er blijkt zowel behoefte om binnen teams aan de slag te blijven met SBD als ook teamoverstijgende thema's juist in breder verband op te pakken. Beide is belangrijk, zo is een voorzichtige conclusie vandaag: zowel binnen teams bespreken als bepaalde thema's ook bij de ambassadeurs op de agenda te zetten.
- De extramurale ambassadeurs benadrukken het belang van aandacht voor thuiswonende mensen die dementie ontwikkelen. Zij hebben vaak nog geen indicatie voor zorg, maar hebben het eigenlijk wel nodig. Een vraag die opdoemt: geen indicatie betekent ook geen financiering. Wie gaat dat betalen?
- Het netwerk om de cliënt mobiliseren; heel belangrijk voor zowel intramurale als extramurale cliënten. Zodat mensen niet vereenzamen en bovendien genoeg prikkels krijgen. 'Samen dingen doen', het is voor iedere cliënt/bewoner belangrijk om de kwaliteit van leven hoog te houden.

Er zijn verschillende conclusies die de ambassadeurs met elkaar trekken. (zie de '5 tips') De gemene deler is wellicht dat blijvende nieuwsgierigheid naar de mens tegenover je, de essentie is van SBD. Eet deze meneer altijd jam op zijn boterham? Misschien vandaag liever kaas. Welk beroep oefende deze mevrouw vroeger uit? De behoefte van de mens dient eigenlijk altijd voorop te staan.

Wat maakt het leven de moeite waard?

Aan het einde van de middag op 12 december zegt programmadirecteur Zorg Maaïke Zweep tenslotte dat het ondersteunen bij het antwoord op die vraag in wezen is waar Wilgaerden voor staat. De visie van de organisatie kortom. Zweep: "Als wij als organisatie onze zorgprofessionals zodanig kunnen faciliteren dat zij onze cliënten bij dat vraagstuk kunnen ondersteunen, dan maken we onze ambitie waar."

Het programma dat Wilgaerden de afgelopen twee jaar heeft doorlopen, is nog maar het begin. In 2018 start bij Wilgaerden een intensief vervolgtrajec. SBD wordt verder verdiept, eerst op een locatie met verpleegafdeling. Als de pilot positief verloopt, volgen de overige vijftien locaties.

Tips top – 5

1. Bezie de mens met dementie in de eerste plaats als mens, niet als zijn ziekte.
2. Blijf nieuwsgierig en stel wezenlijke vragen.
3. Wees je bewust van je eigen (soms onbewuste) opvattingen over ouderdom en ziekte.
4. Blijf je bewust van de verschillende domeinen; van degene met dementie, die van diens naasten en die van ons als hulpverleners.
5. Betrek familie, vrienden en andere naasten; zij zijn essentieel voor de kwaliteit van leven van de cliënt/bewoner.

Bekijk ook de video van Anne-Mei The, waarin ze vertelt over de Sociale Benadering Dementie:

Artikel en video door Ellen Kleverlaan

Meer weten

- Lees meer over de Sociale Benadering Dementie op [de website van Tao of Care](#)
- Wilgaerden is deelnemer aan Waardigheid en trots – Ruimte voor verpleeghuizen. Bekijk ook [de andere verbeterplannen van Wilgaerden](#).

tags:

[Dementie](#) (144)

thema:

Persoonsgerichte zorg en ondersteuning (234)